

RECENZIE

V. V. Ljachovič: **Redkie elementy v akcesornych miněralach granitoidov.** — Izd. Nědra, Moskva, 1973, 310 s.

Kniha významného sovětského geochemika V. V. Ljachoviče je věnována studiu obsahů vybraných vzácných a rudních prvků (Nb, Ta, TR, U, Th, Ge, Sc, W, Mo, Sn, Pb, Zn, Cu, Bi) ve třinácti nejhojnějších akcesorických minerálech granitoidů. K těmto minerálům patří: zirkon, apatit, magnetit, titanit, ilmenit, rutil, monazit, ortit, fluorit, turmalín, pyrit, epidot, granát.

Publikace tematicky navazuje na monografii tohoto autora z r. 1972, ve které se zabývá problematikou obsahů stopových prvků v hlavních horninotvorných minerálech granitoidů. Na rozdíl od této publikace si v recenzované knize všímá koncentrátů těchto prvků, kterými jsou akcesorické minerály. Na základě obsahů vzácných prvků v akcesorických minerálech jako indikátorů zruďnění diskutuje možnost rudonosti matečných granitoidních těles. Geochemické závěry opírá o bohatý statistický komplex dat; celkem bylo zpracováno 6350 částečných chemických analýz, z toho 2630 stanovení pochází z laboratoře IMGRE v Moskvě. U jednotlivých stanovení jsou uvedeny použité metodiky, včetně citlivosti stanovení. Veškerá analytická data jsou udávána v hodnotách g/t a koeficienty koncentrace (K) jednotlivých prvků vyjadřují vztah ke klarkům podle A. P. Vinogradova (1962).

Kniha je vhodně rozdělena na tři hlavní kapitoly. První se zabývá obecnými problémy akcesorických minerálů granitoidů. K tomuto okruhu otázek patří problém posloupnosti krystalizace těchto minerálů, dále jejich kvantitativní zastoupení v jednotlivých typech granitoidů.

V druhé kapitole jsou stručně zhodnoceny způsoby vazby jednotlivých studovaných prvků v akcesorických minerálech na základě literárních údajů.

Třetí nosná kapitola zhodnocuje obsahy vzácných a rudních prvků v akcesorických minerálech.

Kniha je doplněna 138 přehlednými tabulkami a 22 ilustracemi; seznam literatury obsahuje 781 citací.

Pavel Kašpar — Jaromír Ulrych

G. V. Vojtkevič: **Proišožďěnije i chimičeskaja evolucija Zemli.** — Izd. Nauka, Moskva, 167 s., náklad 11 500 výtisků, 1973.

Sovětská popularizační literatura z oboru geologických věd, zejména z mineralogie a geochemie, má dlouhou dobu dobrou tradici. Stačí jen namátkou připomenout knihu A. E. Fersmana „Zanimafelnaja geochimija“ z r. 1948, známou v českém překladu pod názvem „Země laboratoř“ z r. 1950, nebo od stejného autora publikaci „Vzpomínky na nerosty“ z r. 1946, dále knihu F. Bublejnikova „Poklady Země“ z r. 1951, dále dílo M. P. Šaškolské „Krystaly“ z r. 1956.

Kniha prof. G. V. Vojtkeviče, vydaná nakladatelstvím Nauka v Moskvě v řadě Přítomnost a budoucnost Země a lidstva, je dalším pokračováním této tradice. Autor si vytyčil cíl objasnit přístupnou formou některé sporné otázky původu Země a jejích chemických změn v průběhu dlouhé geologické historie na základě kosmochemických, geochemických a geofyzikálních údajů získaných v posledních letech. V útlé publikaci jsou shrnuty údaje o distribuci jednotlivých prvků ve sluneční soustavě a o jejich geochemických vlastnostech, údaje o chemickém složení meteoritů, planet a dalších těles sluneční soustavy. Podrobně je pojednáno o stavbě a složení Země, o radioaktivních procesech probíhajících v minulosti a v přítomnosti na Zemi atd. Srozumitelná forma podání jednotlivých témat, vhodná kapitolizace umožňující rychlou orientaci, dále třicet pečlivě volených vyobrazení činí knihu přístupnou širokému okruhu čtenářů.

Pavel Kašpar